

Levéltárosok Lapja

a Törvényhatósági Levéltárosok Országos Egyesületének
hivatalos értesítője

I. ÉVFOLYAM

Szerkesztette:

DR. ALAPI GYULA

KOMÁROM

1914

M. M. MUZEUM AKOHVY TARA
19 14 492

A vármegyei levéltárosok képesítési pótlékáról.

A levéltárosi kar évek óta tartó mozgalmát látszólag honorálta az 1912: LVIII. t. c., amidőn a főiskolai képesítésű főlevéltárosnak évi 1000 K, és az allevéltárosnak évi 600 K. a nyugdíjba beszámítóan hivatalból kiutalandó képesítési pótlékot engedélyezett.

De csak látszólag, mert a képesítési pótlék csakis abban az esetben jár, ha a levéltáros doktori, tanári oklevelét vagy államvizsgáját a kinevezést megelőzően szerezte meg.

Eltekintve már most attól, hogy az 1883: I. t. c. 13. §-a az országos levéltári fogalmazói szakvizsgálathoz csak főiskolai végbizonyítványt követel, szerény nézetem szerint a képesítési pótlék nemcsak a doktori, tanári oklevéllel vagy államvizsgálattal bír, hanem a levéltári fogalmazói szakvizsgát tett levéltárosnak is engedélyezendő volna annál is inkább, mert a főlevéltárosnak a VIII. fizetési osztályba való előléptetése nem hivatalból történik, hanem az a főispán diszkrécionális joga, amelylyel élhet; azonkívül egyedül ezzel volna rekompenzálható az olyan levéltáros, aki esetleg kinevezése után szerezte főiskolai képesítését, vagy fogalmazói vizsgája ellenére a VIII. fizetési osztályba előléptetve nem lett, de legfőképpen kárpótolható volna az olyan allevéltáros, aki főiskolai képesítését kinevezése után szerezte, vagy csak végbizonyítványa van, de az orsz. levéltári fogalmazói szakvizsgát letette és ezen állásában a X. fizetési osztályból többé előlépést nem nyerhet, — mégis méltánytalanul sujtott ezen törvény életbeléptetésével sok olyan levéltárost, aki főiskolai képesítését kinevezése óta vagyis szolgálata alatt szerezte meg.

Egyéb törvényalkotásainkkal való egybevetés után konstatálható, hogy méltánytalan a törvény ama intézkedése, mely a szolgálat alatt szerzett vagy szerzendő képesítés után nem adja meg a képesítési pótlékot, holott például az igazságügyi államszolgálatban a bírósági jegyzőknek az 1908: VI. t. c. illetőleg birói vagy ügyvédi vizsgát tett, esetleg jogtudori oklevéllel bíró joggyakornoknak az 1907: IX. t. c. alapján — tekintet nélkül arra, hogy kinevezése idejét követően szerezte birói, ügyvédi illetve jogtudori oklevelét, — enge-

délyezi a 600 K, illetve 400 K. képesítési pótlékot.

Már pedig bizonyos, hogy az 1912: LVIII. t. c. alkotásánál azt idéztem 1907: IX. és 1908: VI. t. c. analogiája lebegett a törvényhozó szeme előtt, s ezért kétségtelen, hogy ennek szellemében kívánt rendelkezni.

Feltevésemet támogatja az a következtetés, melyet az új nyugdíjtörvényből vonhatunk le, ahol 35 évben állapítja meg a főiskolai végzettségű minősítéshez kötött állást betöltő tisztviselők nyugdíjképességét és ebben a kedvezményben részesíti azokat, akik szolgálatba léptükkor főiskolai végbizonyítvány — tehát sem tudori vagy tanári oklevelet, sem államvizsgát nem kíván — birtokában voltak, ami által hallgatag megengedi az oklevélnek a szolgálat alatti megszerzését. Ez természetes is, hiszen a fogalmazógyakornok például legtöbbször végbizonyítvány alapján lesz kinevezve és csak szolgálata alatt szerzi meg államvizsgáját vagy tanári illetve tudori oklevelét, miért képezzen kivételt a többi közzolgálati ágakkal szemben a levéltári szolgálat?

Hiányzik azután az 1912: LVIII. t. cikkből a már szolgálatban volt levéltárosokra vonatkozó méltányos átmeneti intézkedés, melylyel a csak végbizonyítvány birtokában levő levéltárosok is képesítési pótlékban volnának részesíthetők, mert elvégre nem lehet kívánni, hogy némely öreg kartársunk 10—20 év előtt végzett egyetemi tanulmányai alapján most államvizsgálattal vagy szigorlatokkal kísérletezzék. Ha a községi jegyzői képesítésnél az 1900: XX. t. c. méltányosságot gyakorolt a már oklevelet szerzett jegyzőkkel szemben, ez fokozottabb mértékben megilletné a már szolgálatban levő levéltárosokat.

Az egész azt a benyomást kelti, mintha a törvényhozó büntetni akarta volna azt a levéltárost, aki szerény fizetéséből a mai magas vizsgadíjak mellett oklevelet szerez kinevezése előtt megszerzett végbizonyítványa alapján. Hiszen az esetek legtöbbszörében csekély javadalmazású ügyvédjelölt, közigazgatási gyakornok vagy tanárjelölt nyer levéltárosi állást, kinek csak ez által válik lehetővé az oklevél meg-

szerzése. Igazán nem szolgálja a közérdeket ez a méltánytalan szigor.

A fentvázolt szellemben módosítandó volna a törvény, ami annál könnyebb, mert kis állományu tisztikarról van szó és szinte nevetséges, hogy pl. az államtudományi államvizsgát tett levéltáros képesítési pótléket kap,

Nemesség igazolás Nyitra vármegyében 1754|55-ben.

II.

Bartakovics. Bartakovics Pál Szalakuszon, és fiai János, Ferenc és József, nemkülönből testvérétől Gábortól Márton, és másik testvérétől Lászlótól József, nemkülönből Imre — Jánosnak a fia, és Péter, Péternek a fia, fiai József és Alajos, kisapponyi és szalakuszi ősi birtokjoguk alapján kétségtelen nemesek. I. 9. és V. 165.

Bartakovics (Bajmóci járás). Bartakovics Ádám és fia Gábor kétségtelen nemeseknek ismertetnek el kisapponyi és másutt lévő birtokjoguk alapján II. 258. és VI. 6.

Bartakovics (Bodoki járás). Bartakovics Elek Kakasfalván a nemesség ősi használatában lévén, továbbá kakasfalvi és kisapponyi birtokjoga alapján kétségtelen nemes. II. 353. és IV. 6.

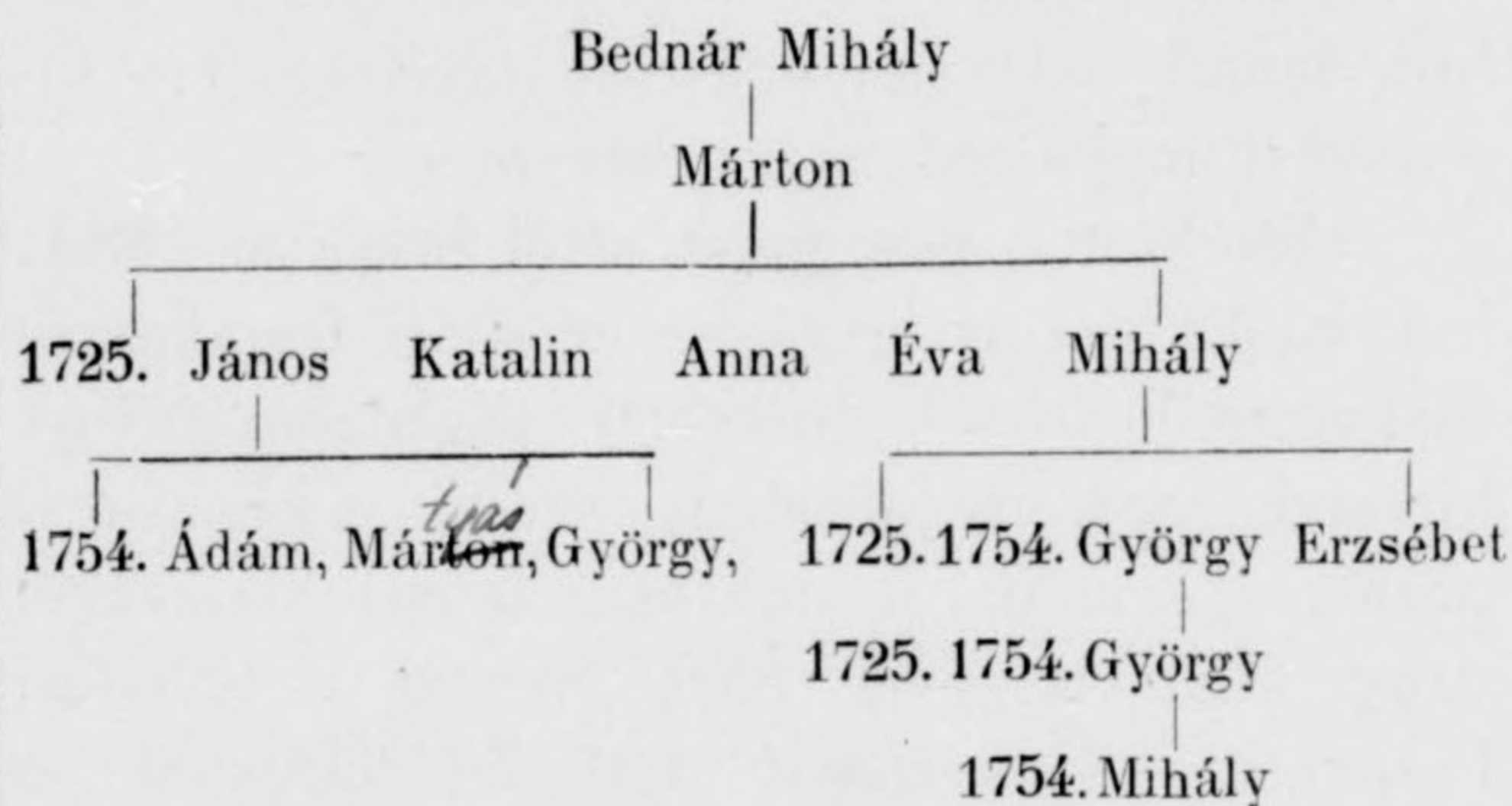
Bartalos. Bartalos György Vecsén, Jánosnak a fia, fiai János, György és László és említett Jánosnak a fia, István kétségtelen nemesek. V. 163. és V. 172.

Bazilidesz. Bazilidesz Sámuel, Mihálynak a fia, és Sámuelnek a kiskorú fia, Turolukán, hivatkozással a vármegye régi nemesi összeírásaira nemesnek ismertetik el. I. 451. és VII. 44.

Bednár. Bednár Ádám Zsolnafalván, testvérei Mátyás és György, és másik György, unokatestvérük, Mihálynak a fia, hivatkoznak a a 60 éven felüli nemesi összeírásokra, amelyekben Mihály benfoglaltatik; ezen Mihálynak a fia Márton, és ennek fia János, Jánosnak a fiai Ádám, Márton és György; (III. 201.) György — id. Márton unokája, fia György, ennek fia Mihály, a genealogia bizonyítására bemutatja az 1725. május 3-án Zsolnafalván kelt osztálylevelet; ezen osztálylevél és az 1754. december 10-iki tanuvallatás szerint a következő leszármazás állítható össze:

míg az, aki az orsz. levéltári fogalmazói szakvizsga vagyis a legmagasabb képesítés birtokában van, pusztán azért, mert nincs főiskolai oklevele, hanem csak abszolutórium, ebben nem részesül.

Radics (Cseh) Vendel
kép. tvh. levéltáros, ügyvédjelölt.

Bene. Néhai Bene Pál kiskorú árvái úgymint Antal, János, József és Károly Livinán, bemutatták II. Mátyás királynak Prágában 1616. június 2-án kelt eredeti, függő pecsétes Bene János és neje Bodor Katalin de Halász és gyermekeik Gergely, Péter és Zsófia részére adott címeres nemesítő levelét, amelyet 1618. évben Somorján, Pozsony vármegyében hirdettek ki, a nemes levél szerzőjétől való leszármazás igazolására azonban ez nem lévén elégséges, hivatkoznak a régi nemesi összeírásokra. I. 247. és IV. 149.

Beniamin (Benjamides). Benjamin Gábor Vágújhelyen, és fia Gáspár bemutatta Beniamin Márton, és fia István és leánya Anna részére Lipót király által Bécsben 1686. április 3-án adományozott és ugyanazon évben Nyitra vármegyében kihirdetett címeres nemesítő levelet; hogy ő Istvántól, a nemesség-szerző Márton fiától származik, igazolja a bazini plebánia keresztlevelével, amely szerint Benjamidesz Gábor (vagy amint atyjának, Istvánnak a sírkövén látható Benjamin) született 1716. szeptember 20-án, szülei Beniamides István és Libia Anna. A család címere: kék színű pajzs, alján zöld mező, azon természetes színű oroszlán áll arany koronával díszítve, kettős farkkal, kiöltött nyelvvel mellső lábaival ragadozásra készen, nyakán karddal át-

szúrva. Nyílt sisak feletti koronából növő másik koronás oroszlán két fekete sasszárny közt, mint a pajzsban. Takarók: arany-kék, ezüst-piros. I. 308. és III. 176.

Benke. Benke Sándor Farkasdon, Miklós a fia, Istvánnak a fia, fiával Gáspárral testvére József és ennek fia János, 60 éven felül előfordulnak a nemesi összeírásokban V. 171.

Benkovics. Benkovics András Mocsonokon és fiai József és András és testvére János, nemkülönben ennek fiai, István, János és András Érsekújvárott, bemutatta József királynak Bécsben 1710. április 3-án kelt Benkovics Mihály neje Kürthy Erzsébet és gyermekeik János, András, Katalin és Erzsébet részére adományozott és ugyanazon évben Pozsony vármegyében kihirdetett címeres nemes levelet; hogy András a nemességszerző Mihálynak a fia és maga is bentfoglaltatik a nemesítő levélben, az köztudomásu dolog. I. 58 és V. 49. Az armális hiteles másolata megvan a Documentorum Paria A. pag. 110. alatt. A család cimere: kékszinü pajzs alján zöld mező, azon természetes színü oroszlán áll szétterpesztett hátsó lábain nyitott szájjal, kiöltött piros nyelvvel, mellső jobb lábával három búzakalászt tart; nyílt sisak feletti koronából növő pajzsalak. Takaró: arany-kék, ezüst-piros.

Benyovszky de eadem. Benyovszky István de eadem Kishinden, bemutatta Trencsén vármegye nemesi bizonyítványát, mely kétségtelen nemességét igazolja; a szerint Benyovszky István, János és Imre, néhai Benyovszky de eadem Simon fiai, ősei elidegenítették Benyov, Hrabov és Borsicz nevü birtokaikat és kiköltöztek Bars és Nyitra vármegyékbe; így telepedtek le a mostani esedezők is a két vármegyében Bélúdon és Kishinden, fiai Simonnak, aki Miklósnak a fia, a ki másik Simonnak a fia, aki néhai Benjamin fia de eadem I. 90 és V. 91.

Benyovszky. Benyovszky Sámuel Verbón, fiai Móric, Ferenc és Emanuel, ős idők óta a nemesség használatában vannak és Nagy Bucsányban ősi birtokjoguk van.

Bereczk. Bereczk László, Lőrincznek a fia, iváncái, testvére János részéről is, kinek fiai Ferenc, János, Gáspár és Miklós kétségtelen nemesek I. 8. és V. 64.

Beznák. Beznák Miklós, Imre fia, és fiai Thádé és féltestvérei: Mihály nyitrai káptalani kanonok, András fiával Imrével, Gáspár fiával Ferencel, János fiaival: Mihállyal és Gáborral, Elek fiaival: Károllyal és Jánossal, nemkülönben Beznák József, mivel a család ezen tagjai ős-idők óta a nemesség folytonos használatában voltak és Besznákfalván ősi birtokjoguk, kétségtelen nemességük elismertetett II. 256 és VI. 4.

Beznák. Beznák Ferenc és fiai János, Péter, Antal, Ferenc és Pál Sissón nemességük gyakorlatában vannak ős-idők óta és ősi birtokjoguk van Besznákfalván és más helyeken is. II. 355. és IV. 7.

Biczó (Bitzó). Bitzó István. Kiskéren, fia Ignác, testvére, Imre hivatkoznak a régi nemesi összeírásokra, említett István és Imre, Istvánnak a fiai és ez a régi nemesi összeírásokban előforduló Ignácnak a fia, ezen alapon elismerték nemességüket. I. 103 és V. 117.

Bihary alias Pap. Bihary alias Pap János Szentmihályúron, fiai János, István és testvére Mihály, ennek fia István, nem különben testvére Ferenc és annak fiai Ferenc, János és András, és végül szintén testvérük, Miklós, Szentmihályúron levő régi birtokjoguk alapján hivatkoznak régi nemesi összeírásokra, amelyben nagyatyjuk, néhai Mihály előfordult. Eredeti nevük *Pap* volt, a *Bihary* nevet későbbben vették fel, ennek a Mihálynak fia János és ennek fiai az esedezők V. 42.

Biróczy de Nagy Biróc. Biróczy Pál Vecsén, fia Ádám, unokái — Ádám fiai — Dávid, Dániel és Sámuel eredetben és hitelesen bemutatta Lipót királynak Bécsben 1681. április 19-én kelt Biróczy de Nagy Birócz Ádám neje Diáky Katalin és gyermekei Péter, Pál és Katalin részére szóló és 1681. évben Trencsén vármegyében kihirdetett címeres nemesítő levelét, azt hogy Pál, Péternek, az armális szerző Ádám fiának fia, a 2. alatt bemutatott tanuvallatással igazolta. I. 134. és V. 81. A nemes levél hiteles másolata Documentorum Paria A. 96 alatt található. A család cimere: kékszinü pajzs melynek közepén egy könyöklő piros ujjas férfi kar látható, mely kar kigyóval övezett író tollat tart, a fölött jobbról balról pedig csillag ragyog; nyílt sisak feletti koronán nyugvó

könyöklő páncélos kar kivont kardot tart szúrásra kinyújtva; takarók: arany-kék, ezüst-piros.

Birovszky. Birovszky Miklós nemeslevél szerző Nyitra felső városában, fiai: Ignác, János és László, eredetben bemutatta III. Károly királynak Bécsben 1717. április 22-én kelt függő pecsétetes címeres nemesítő levelét, amelyet ugyanazon évben Nyitra vármegye közgyűlésében hirdettek ki. V. 162. A nemes levél hiteles másolata meg van a Documentorum Paria A. pag. 64. alatt. A család címere: kékszinű pajzs alján zöld mező, amelynek közepén daru áll bal lábán jobbjában pedig egy kissé felemelve egy sárga kövecset tart, mint az éberség jelképét, a pajzs jobb oldala felé fordulva nyílt sisak feletti koronán két görbén hajlított ökörszarv között, vörös ujjú könyöklő kar nyugszik és markában zöld pálmát tart; takarók: ezüst-piros, arany-kék.

Blaskovics. Blaskovics Mihály, Istvánnak a fia, néhai Jánosnak a fia és kiskoru fiai Sebestyén, János és István Szenicen, nevezett Mihálynak a testvérei: Ádám és József és ezen Józsefnek a kiskoru fia, szintén József Szakolcán, Kunón és másutt lévő ősi birtokjoguk alapján kétségtelen nemesek. Azonkívül unokatestvéreik idb. Pálnak, idb. János fiának ifj. Jánostól származó utódaik, Csallóközben és Mihály utódai Érsekújvárbán, nemkülönben néhai Blaskovics Istvántól származó ifj. János. II. 549 és VII. 2.

Blaskovics de Klobusicz. Blaskovics András Párucán és kiskoru fia, Zsigmond bemutatja, II. Rudolf királynak körülbelül 1600 (hiányos szöveg) adományozott és (1600) Pozsonyvármegyében kihirdetett címeres nemes levelét. A leszármazásra vonatkozólag: a nemes levelet kapták B. Márton de Klobusicz, testvére Miklós felesége Margit, gyermekei: György és Dorottya az említett nemesítő levél társszerzőjének, Miklósnak a fia Mátyás, ezé András és ezen Mátyásnak és Ujhelyi Juditnak a fia a fenti András, ezt a a 21. és 3. alatti okmányokkal igazolta. V. 131. A család címere: kék színű pajzsban piros ruhás magyar vitéz, karddal övezve mindkét kezét kinyújtva, jobbjában egy ökör fejet baljában három szőlőfürtöt tart; zárt sisak feletti koronából nőző magyar vitéz a pajzsalak, takarók: arany-kék, ezüst-piros. A nemes levél hiteles másolata Nobil. Fasc. I. N. 23. alatt.

Bludovszky. Bludovszky Ferenc fia, Károly Perken, nem különben Bludovszky Zsigmond, Péter fia, hivatkoznak a régi vármegyei nemesi összeírásokra. Különben Kisvicsápon lakott a család 1694-ben Bludovszky Ferenc neje Koronhály Mária, kisvicsápi birtokosok ezektől születtek Kisvicsápon (Csermendi plébánián) 1693. augusztus 2-án Péter. 1696. február 6-án Ferenc, Zsigmondnak az anyja Majláth Teréz. I. 226. és IV. 26.

Bocz. Bocz István Apátkéren fiai: János ennek fiai: József és János továbbá István, ennek fiai: János, András, István és Mihály s végül Pál és Mátyás és unokaöccse Mártontól Benedek, unokatestvéreivel: Páltól, János és ennek fiai Imre, Benedek és István és Páltól György, hivatkozik a régi nemesi összeírásokra, ahol atyja, János még a múlt században befoglaltatik. I. 125 és II. 104.

Bodnár. Bodnár György özvegye Molnár Ilona Zemplén megyében és fiai (nincsenek megnevezve); férjének ösei kimentek Zemplénbe, erre nézve bemutat egy 1634-évből való testi-moniálist, ahol hivatkozás van a család nemesítő levelére, amelyet II. Mátyás királytól kapott a család, de elveszett, amit a Zemplén megyétől kapott testimonialissal igazol István és fia György és végül egy itteni bizonyítványt, melyszerint István a háború idején Nyitra alsó városában lakott, a háború lezajlása után pedig Zemplén megyébe költözött. V. 95.

Bogyó. Bogyó Jakab Kiskéren, fiai János, Mihály, Ádám és Anzelm, testvére József és ennek fia János régi nemesi összeírásokra hivatkozik, ahol néhai Bogyó István még a múlt században előfordul, ezen Istvánnak a fia Ferenc, Ferencnek a fia Ádám és Ádámnak a fiai József és Jakab. I. 88. és V. 107.

Bogyó. Bogyó András Kiskéren, fiai: Mihály, János és István hivatkozik még a múlt századbeli régi nemesi összeírásokra, ahol István fordul elő, ennek fia Ferenc és ennek fia András. I. 89 és V. 90.

Bohák. Bohák György Nagymökén, a nemeslevél szerző Jánosnak a fia és testvére István bemutatták III. Károly királynak Pozsonyban 1714 október 21-én kelt eredeti függő pecsétetes címeres nemesítő levelét, mely 1715-ben Nyitravármegyében lett kihirdetve, II. 58 és V.

22. A címeres nemeslevél egyszerü másolata Nobil. Fasc. II. N. 59. alatt. A család címere: kék színü pajzs alján zöld mező, a fölött arany korona, amelyen kettős farku oroslán áll piros kiöltött nyelvvel, mellső jobb lábával kardot bal lábával koszorút (sertum) tart, nyílt sisak feletti koronán nyugvó könyöklő piros ujjú kar kivont karddal; takarók: arany-kék, ezüst-piros.

Bohunka. Bohunka Ádám: fiai Jakab és György, József, Ádám testvére, fia András, nemkülönbén Bohunka András Bastyánkán, nemességüket igazolandók állítják, hogy Turócz vármegyéből származnak, Draskócról, ősi nemes családból, itt a vármegyében részt vettek a nemesi fölkelésben és előfordulnak a nemesi összeírásokban is, de okmányilag nem igazolván semmit, a tiszti ügyész indítványára bővebb igazolásra utasítottak II. 287 és VI. 44.

Bokross. Bokross Ádám, fiai Sándor, György és András Sissón, bemutatta Barsvármegyének 1716. Bokross István és György részére kiadott nemesi bizonyosság levelét, mely szerint Györgynek egyenes utódja Ádám. Bokross István Néveden birtokos és György Kisvezekényben, a nemesítő levelet 1609-ben néhai Bokross Miklós kapta, amely armális miatt vita támadván, az Bokross Istvánnak Néveden ítéltetett oda, a Kisvezekényben lakó Bokross György pedig kimutatta leszármazását az 1616 évben nemesítő levelet nyert Bokross de Kisvezekény Miklóstól és így György valamint István nemessége elismertetett. III. 426 és IV. 110.

Boleman. Boleman János Nagypaponyban, bemutatta Trencsénvármegyének 1753. szeptember 13-án kelt és részére kiadott nemesi bizonyosság levelét mely szerint János atyja, néhai András néhány év előtt Dezserről Cabajra költözött, ő pedig Nagypaponyban telepedett le. III. 263. és VI. 12.

Bolerázy. Bolerázy János Cabajon és fia András bemutatta Pozsonyvármegye főispánjának 1698. április 30-án kelt bizonyítványát, a melyben elismertetik, hogy Bolerázy András kétségtelen nemes, ezen Andrásnak a fia a fenti János, azt keresztlevelével igazolja, mely szerint 1699 május 28-án kereszteltetett Búr-szentgyörgyön Bolerázy János, szülei Bolerázy András és Zsuzsanna. A bizonyítványt a tiszti ügyész nem tartja elégségesnek, mert az csak

útlevel (passuales) forma, azért bővebb igazolásra utasított. I. 147. II. 64 és V. 25.

Boltizár. Boltizár József nemességének igazolására hivatkozik a régi nemesi összeírásokra, melyekben néhai nagyatyja, Boltizár Pál előfordul; ennek fia Pál és ezé Pál, akinek fia József 1695 február 10-én Vittencen szül. Boltizár szülei Boltizár Pál és Dorottya és 1729. február 1-én Vittencen született József, szülei Boltizár Pál és Anna. III. 394.

Borcsányi. Borcsányi Ferenc fiai József és Lajos, nemkülönbén Borcsányi László ez Tornószeghen, amaz Gellénfalván, Tornószeghen és Gellénfalván lévő ősi birtokjoguk alapján kétségtelen nemesek. II. 351 és IV. 5.

Borcsányi. Borcsányi János, Andrásnak kiskoru fia Nemesjácon, nemességének régi gyakorlata és Nemesjácon lévő ősi birtokjoga alapján kétségtelen nemes. II. 355 és IV. 7.

Borcsányi. Borcsányi János Galgócon és testvérei János és György, id. Györgynek a fiai, bemutatták Nyitravármegyének 1745 szeptember 15-én kelt nemesi bizonyosság levelét, mely szerint Borcsányi György és János, néhai Györgynek a fia, aki Jánosnak a fia, hatósági személyek közbenjöttével és kihallgatott tanukkal igazolták nemességüket. II. 453 és III. 25.

Bordács. Bordács Mihály, néhai Pálnak a fia, Holicson, fiai Mihály, Pál, János és József, de Pál és János is és ezen Jánosnak fiai: Pál, Mihály, István, Péter, Sámuel és András, nemkülönbén Mihály, Márton és ezek fiai, Mihályé ifj. Mihály, János és Pál, Mártoné Mihály Bogmérón Fejérvármegyében laknak, a nemesség folytonos gyakorlatában lévén és a régi nemesi összeírásokban előfordulván, nemességük elismertetett. II. 633 és VII. 10.

Borik. Borik János Nyitrán, Györgynek a fia és fiacskája, Pál, bemutatta III. Ferdinándnak, Pozsonyvárában 1646. szeptember 19-én kelt és 1647. évben Nyitravármegye közgyűlésében kihirdetett címeres nemesítő levelét, melyet Borik György és utódai kaptak; ezen nemes levél szerzőnek a fia az esedező Borik János, György, a Rákóczi háboru előtt halt meg, mely 1703-ban vette kezdetét; az esedező János most (1756) 55 éves és György igen fiatal korában kaphatta az armalist; a tiszti ügyész

véleménye alapján nemessége elismertett. I. 71. és V. 97.

Boronkay. Boronkay N. özvegye Farkas Katalin Ürményben és Imrének a fia, László Ürményben és másutt lévő ősi birtokjoga alapján kétségtelen nemesek. I. 4 és V. 161.

Boronkay. Boronkay Antal Nemes Perken és Lőrinc fiával Jánossal és Mihállyal Kápon nemességük régi használata és Rajcsányban, Pacolajo és másutt lévő ősi birtokjoguk alapján kétségtelen nemeseknek elismertettek. II. 350. IV. 2.

Boronkay. Sándor, Dániel és Miklós ős idők óta nemesek és birtokjoguk lévén Kernyén, Geszthen, Családon és másutt kétségtelen nemesek. (Vágújhelyi járásban) III. 360.

Borovszky. Borovszky József Ratnócról fiával, Jánossal, István fiával Józseffel, nemkülönben János és Miklós fiával Jánossal úgyszintén Mihály, testvérek, bemutaták Trencsénvármegyének 1755. szeptember 18-án kelt nemesi bizonyítványát, mely szerint Borovszky József, István, János, Miklós és Mihály testvérek Jánosnak a fiai, aki másik Jánosnak a fia, Trencsénvármegyéből Nyitra vármegyébe jött át és Ratnócon telepedett le. Ezen család Trencsénvármegyében örökölt birtokjoguk alapján kétségtelen nemes, amint ezt Borovszky Mátyás, néhai Gáspár unoka fia, aki az eszedzők nagyatyjának testvére volt, eskü alatt igazolta és azonkívül egy osztálylevelet is bemutatott. I. 381 és III. 312.

Borovszky. Borovszky János, Péter és Mihály Párucán, néhai Pálnak a fiai, bemutaták a Borovszky család részére kiadott fenti trencsénmegyei nemesi bizonyítványt és ennek alapján elismerték nemességüket. V. 110.

Borsiczky. (Horsiczky) Borsiczky István Csejthén bemutatá Trencsénvármegyének a maga és testvére Ferenc részére kiadott 1754. augusztus 8-án kelt nemesi bizonyítványát, mely szerint Borsiczky idb. István két fia: Ferenc Ciffer községbe, Pozsony megyébe és másik fia, ifjabb István Csejthére, Nyitra vármegyébe jött át és hogy ezen család a vármegyében ősi birtokjogokat élvez, idb. Borsiczky István maga Borcsicon lakik és ennél fogva kétségtelen nemességüket elismerték. II. 503 és III. 110.

Bosnyák. Bosnyák Imre Nemeskürtön, fiai

György és János, és testvére János, Pozsony megyében, annak fia Antal, továbbá unokatestvére, Györgv, fia Ádám és fiai Ferenc és István Komjáthon, Nemeskürthön ősi birtokjog alapján kétségtelen nemesek. I. 12. V. 167.

Bosnyák. Bosnyák Ferenc Érsekújvárott, Patvarócon ősi birtokjoga és a régi nemesi összeírások alapján kétségtelen nemes; V. 171.

Bossányi. Bossányi Imre Nyitra vármegye alispánja az ősi nemzetségből és Nagybossányban valamint más megyékben is lévő birtokjoga alapján, ősei is kétségtelen nemesek lévén, ő maga is elismertetik, II.

Bossányi. Bossányi idb. László Ürményben, fiai András, ifj. László és fiai Pál és Ambrus Nagy-Bossányban és máshol lévő ősi birtokjoga alapján kétségtelen nemes, I. 4 és V. 161.

Bossányi. Bossányi Ádám, fiai János és Imre, Bossányi Dániel és Elek, Sándornak a fiai és Elek fiai: Imre, Sándor, Károly és Krisztof, Bossányi Péter, Mihály és János féltestvérek és Antal, említett Péter fia Pravenecen, Nagy-Bossányban pedig idb. Ignác és Elek, ennek kiskoru fia János; Bossányi Károly, Bossányi ifj. Ignác, fia József; Bossányi András és László, néhai György fiai; Bossányi József és Ádám, fiai Péter Pál és Ferenc; Bossányi János és Imre; Bossányi Mihály, János fiával, János, ezen Mihály testvére Janofalván. Ez a család ősi idők óta birtokos, Nagy-Bossányban Pravenecen és más járásokban és több vármegyében ember emlékezet óta nemesi jogainak gyakorlatában van, mindnyájan kétségtelen nemesek. Azonkívül a család több tagja más vármegyékben is hivatali pályán működik. II. 253. és VI. 1.

Bossányi. Bossányi Dániel Nemes Perken a nemesség folytonos gyakorlatában lévén és Nagy-Bossányban, Pravenecen és másutt lévő ősi birtokjoga alapján kétségtelen nemes II. 350 és IV. 2.

Bossányi. László, Gábor fia Nagy-Bossányban és Pázsiton lévő ősi birtokjoga alapján kétségtelen nemes II. 438 és III. 418.

Both. Both Mihály Farkasdon, fiai Mihály, Ádám és István, testvére János, ennek fiai János és Mihály bemutat két bizonyítványt, egyiket Somogyi Mátyás pozsonymegyei szolgál

birótól, a másikat Finta Jánostól ugyanazon vármegye esküdtjétől, amelyek szerint leszármazása levezettetik Zsigmondig, Mártonig és Andrásig, akik a pozsonyvármegyei Abonyban kétségtelen nemesek. A tisztiügyész véleménye alapján bővebb igazolásra utasítottak. Az 1727. február 14-én kelt Somogyi szolgabíró féle bizonyítvány szerint „a Csenkén lakozó Nemes Both Mártony uram ő kegyelme, nem különben, Both Zsigmond és ugyan ifjabbik Both Mártony uraimék s itt Abonyban, Csallóközben és ezen nemes Pozsonyvármegyében lakozók, az kik mind az hárman együtt hiteknek letétele után vallották előttünk egyenlőképpen: Hogy Nemes Both Mihály s nem különben eőkgymek egy Testvér Ötse ugy mint Both János uraimék melyek most Farkasdon Nemes Nittra vármegyében laknak úgy mint néhai Both Györgynek fia igaz és vér szerint való atyafiai legyenek. Sőt az édes atyáiktól is hasonlót tapasztaltak és értették, hogy mindenkoron igazvér szerint való atyafiusággal viseltettek egymáshoz melly hitek letétele után tett vallásról attam ezen Testimomialis Levelemet etc. Datum in Castello Karcsa“; a Finta esküdt 1755. január 19-én kelt bizonyítványa szerint a Sik-Abonyban lakó Both Zsigmond Márton és András a Farkasdon lakó Both Mihály és János leszármazására vonatkozólag a következő vallomást tették; hogy néhai Both Istvánnak de Both-falu három fia volt: György, András és Gábor, Györgynek a fia János, János fia János és ezen Jánosnak fia a Sik-Abonyban lakó Zsigmond; Márton, András és György, akik ezt a vallomást teszik; András elhunyt, Gábornak fia Gergely, ezé György, Györgynek fiai pedig Mihály és János Farkasdon, l. 195. V. 91.

Both. Both János Farkasdon, fiai János és Mihály, testvére Mihály, ennek fiai: Mihály Ádám és István bemutatta a pozsonyi káptalan átiratában Ill. Ferdinándnak Bécsben 1633 június 20-án kelt Both István, fia János és testvérei János és György részére kiadott és Győr-vármegyében 1639. január 14-én kihirdetett címeres nemesítő levelét; a genealogiára vonatkozólag pedig bemutatta Somogyi Mátyás pozsonyvármegyei szolgabírónak fent érintett bizonyítványát. Nemességük igazolására azon megyéhez lettek utasítva, ahonnan elszármaztak.

ll. 22 és V. 8. Az armális másolata meg van Documentorum Paria A. 138. alatt. A család címere a következő: kékszinü pajzs alján zöld hármashalom, a középsőn királyi korona, azon páncélos kar kivont kardot tart; nyílt sisak feletti koronán nyugvó piros ujjú kar palmaágot tart; takarók: arany-kék, piros-ezüst.

Botka (Bottka) Bottka Ferenc, Ádám fia Komjáthon, fia Ádám, testvére Mihály, a Festetich ezredben hadnagy eredetben hiteles alakban bemutatatta ll. Mátyás királynak Bécsben 1612. november 26-án kelt Bottka István neje Szilágyi Katalin és gyermekei István, Dénes, Anna és Erzsébet, továbbá András, Bálint, János, Lukács és István nevű unokatestvérei részére adományozott és 1613-ban Nyitrán kihirdetett címeres nemesítő levelét. Ezen Bottka István, Ádámnak a fia, aki Bálint fia, aki István fia, Ádám befoglaltatik az 1705. évi nemesi összeírásban. A család okmányai elvesztek a háborús időkben. Ősnagyapja Mányánál esett el török fegyver alatt, Bálint nagyapját, aki császári királyi tiszt volt, elfogták a törökök, Konstantinápolyba küldték, innét megint visszaküldték Érsekújvárra, ahol várfogságban török sebekből vérezve hunyt el. A tiszti ügyész nem tartotta elégségeseknek a felhozott bizonyítékokat. ll. 221. és V. 69. Az armális másolata megvan a Documentorum Paria A. 120 alatt. Cimerleírásnál hiányos a szöveg.

Botka. Botka István, Jánosnak a fia, aki Istvánnak a fia Tolnaszentgyörgyön, ifj. Botka Ferenc Mártonfalván, ennek fiai Ádám, János, István és Ferenc, ezen Jánosnak a fia János és annak testvéreitől, Ádámtól István Nagymökén és másik testvére János Zsitvagyarmaton, nemkülönben idb. Ferenc, Andrásnak a fia Mártonfalván és annak fiai István és János, továbbá Ferenc Farkasdon, fia Ferenc, unokaöccse Istvántól ugyanott András, Sándor, István és János ezen Sándor fia János és másik testvértől Mihálytól, Mihály, Nyitrán, kétségtelen nemesek.

Bottlik. Bottlik Pál Apáthykéren, testvére István és ennek fia Pál, és unokatestvérei, néhai Jánostól Mihály és Pál, bemutatatták Ill. Ferdinánd királynak Linzben 1646. április 25-én kelt Bottlik Imre részére adományozott címeres nemesítő levelét eredetben, hiteles

függő pecsét alatt, melyet Barsvármegyének Kistapolcsányban 1647 augusztus 22-én tartott közgyűlésében kihirdettek. A nemeslevél szerző Botlik Imrének fia volt és ennek fia a nemesség igazoló Pál, a mit öregebbik Botlik Pál, Imre fia Nagykéren 1742 május 19-én kelt végrendeletével igazol, mely szerint ezen idb. Botlik Pál gyermekei, János, Pál, István, Ilona és Erzsébet. I. 113. és V. 121. A család nemesítő levele hiteles másolatban megvan a Documentorum Paria A. 31. lapján. A család cimere: kékszinű pajzs alján zöldmező, azon egyszarvu áll hátulsó lábain, mellső lábával ugrásra készen, nyitott szájjal, a pajzs jobb oldala felé fordulva; nyílt sisak feletti koronán nyugvó piros ujjú hajlitott kar kivont kardot tart, takarók: arany-kék, ezüst-piros.

Bottyány. (Batthyány) Bottyány István és János, Ferenc fiai Pereszlényben, ősi birtokjoguk alapján Pereszlényben, Körtvélyesen Behinczen és másutt, kétségtelen nemesek. II. 349. és IV. 1.

Briestyenszky. Briestyenszky András Csejthén és fia János bemutatta Trencsénvármegyének 1755 június 12-én kelt testimoniális levelét, mely szerint Briesztyenyszky András de eadem, aki Briesztyene községből Vágújhelyre ment át, Istvánnak a fia, aki Pálnak a fia, akik a régi nemesi összeírásban előfordulnak; ezt igazolta Briesztyenszky János és Béla (Adalbert), Andrásnak a fia, aki említett Pálnak a fia, és így közeli atyafiak; valamint az említett János zálogban bírja András részét; a család különben is birtokjoga alapján is kétségtelen nemes. I. 337. és III. 240.

Brestyanszky. Brestyánszky András és fia András, továbbá János és István, fiaival Jánossal és Ferencsel a trencsénvármegyei Brestyene községből Divékujfalura tették át lakásukat, most (1756) Bastyánkán laknak, nemességük igazolására bemutatták Trencsénvármegyének 1755 február 18-án kelt Brjestyánszky István, János és András, — a kik Sándornak a fiai, aki néhai János fia — részére kiadott nemesi bizonyítványát, mely szerint még a nemesség igazolók atyja Briestyene községből Divékujfalura jött át, itt letelepedett. Trencsénvármegyében kétségtelen birtokos nemes, aminek igazolásául tanukat hoztak fel a 68 éves

nemes Briestyanszky Andrást, és 35 évest, Brjestyánszky Istvánt de Brjestyene akik eskü alatt vallották, hogy az eredezők nekik osztályos atyafiaik, és hogy Sándornak a fiai, aki Briestyenéből Divékujfalura jött át, és trencsénmegyei birtokrészét a másik tanu, István atyjának zálogosította el; ezen tanuk igazolják, hogy a család Briestyene községben ősi birtokjoga alapján kétségtelen nemes. II. 294. és VI. 51.

Brhlovics. Brhlovics János Csejthén és fiai: János és István nemességüket Trencsénvármegyének 1752 szeptember 13-án kelt Brhlovics János nemesség igazoló részére kiadott nemesi bizonyítványával igazolták, mely szerint Csejthére jött át lakni, ősei Trencsénvármegyében laktak, osztályos testvérei most is ott laknak, előfordulnak a nemesi összeírásokban; Brhlovics János armalista 75 éves, aki Csötörteken lakik eskü alatt vallotta, hogy a tanu Jánosnak az atyja szintén János volt, akinek volt egy néhai András nevű testvére, ennek a fia György, és ennek a fia az esedező János, amit egy másik tanu is igazolt, Hlavathy György (nem nemes, providus) 54 éves Joanocon, előadván, hogy az említett Brhlovics Györgyöt és özvegyét ismerte, akik, Melsicen laktak; ezen György előfordul az 1718. és 1719. évi nemesi összeírásokban is. II. 494. és III. 92.

Brogyányi. Brogyányi János Kishinden, ugyanott levő ősi birtokjoga alapján kétségtelen nemes I. 6. és V. 162.

Brunczvik. Brunczvik Zsigmond, és fiai Mihály és Pál Nemes-Jácon rég idő óta a nemesség folytonos gyakorlatában van, Tökösen és másutt levő ősi birtokjoga alapján kétségtelen nemes. II. 354. és IV. 7.

Bucsányi. (Bochányi) Bucsány János Nyitrabicsápon, hivatkozik a vármegye régi nemesi összeírásaira és állítja, hogy a nemességét avval eléggé igazolja; a tisztii ügyész ellenveti: igaz ugyan, hogy a Bucsányi család a nemesek jegyzékében hosszú idő óta befoglaltatik, és hogy több ősi birtokjoguk volt, de miután ezen János nem ott lakik, kérdés vajjon ő ezen Bucsányiaktól származik-e? ennél fogva leszármazását bővebben tartozik igazolni; a kérelmező kijelenti elég nagy szomorúsággal,

hogy ősei birtokaikat elzálogosították és irásbeli okmányaik elvesztek, ő egyébként Ádámnak a fia és Györgynek az unokája, amit tanuvallomásokkal igazol, melyet 1745. október 10-én tettek Nyitraapáthin, mely szerint néhai nemzetes és vitézlő Bucsányi Ádám neki édes atyja vala, viszont ezen Ádámnak az atyja az Érsekújvárbán lakozott néhai Bucsányi György volt; néhai Bucsányi Ádám, néhai Bucsányi György uramnak a fia, Nyitravicsápon házasodván nemzetes és vitézlő Emődy Imre uram leányát, úgy mint mostanság is életben lévő Emődy Éva asszonyt vette házastársul, és ugyan együtt nemzették Isten áldásából Instans uramat. Miután úgy Ádám, mint György a 60. éven felüli nemesi jegyzékekben előfordulnak és a vallató tanuk már meghaltak, az ügyész újabb véleménye alapján, nemességük elismertetett. II. 354. és IV. 14.

Bula. Bula János Csejthén és unokatestvére szintén János hivatkoznak a 60. év előtti nemesi összeírásokra, amelyekben előfordul Bula Mihály, akitől származott Mihály és János, Mihálytól; János és Jánostól, Mihály testvérétől megint János származott, ezt egy 1712 november 21-én kelt osztálylevéllel igazolták, mely szerint néhai Bula Mihály gyermekei János, Anna, Erzsébet és Mihály osztozkodnak zsolnafalvai birtokukon. II. 512. és III. 122.

Bunyik. Bunyik László Kishinden és testvére Ferenc, Mihálynak a fiai, Kishinden lévő ősi birtokjoguk alapján kétségtelen nemesek. I. 2. és V. 159.

Burián. Burián Imre és László, kiskoru, Jánosnak a fiai, aki néhai András fia, Dojcsón. Miután őseik a legrégibb nemesi összeírásokban időb hosszú során át benfoglaltatnak, kétségtelen nemességüket elismerték. I. 451. és VII. 44.

Burics. (Burza) Burics János Nagy-Jácon fiai: György János, és József bemutatta

eredetben függő pecséttel, Lipót királynak Bécsben 1703 február hó 4-én kelt, Burics vagy Burza György részére kiadott cimeres nemesítő levelét, melyet ugyanazon évben Nyitra vármegyében kihirdettek; ezen nemes levél-szerzőnek a fia lévén Burics János, mint I. fokon álló nemessége elismertetett, II. 409. és IV. 92. A család cimere, — a nemeslevél másolatban csak kivonatosan lévén közölve — a szövegben nem foglaltatik.

Butkovics. Butkovics István, Ignác fia, néhai Mihály fia, Rohón lakik, ősei a régi nemesi összeírásokban előfordulnak, kétségtelen nemessége elismertetik. II. 633. és VII. 10.

Buzássy. Buzássy János, fia István, továbbá Buzássy Károly Szomorfalván, ősidők óta nemességük használatában lévén és Szomorfalván lévő ősi birtokjoguk alapján, kétségtelen nemesek. II. 350. és IV. 2.

Buzma. (Buzna) Buzma József Pacolájon, féltestvére Kristóf, Bars megyében Garam-Ujfalun, nemkülönben Buzma János, és fiai János, Ferenc és Mihály, és féltestvére Mihály Nagy-Jácon, bemutatták eredetben függő pecsét alatt József királynak Bécsben 1710 április 3-án kelt Buzna Kristóf és Pál testvérek, továbbá Kristóf neje Naszvady Erzsébet és gyermekeik: István, Anna és Borbála részére adományozott cimeres nemesítő levelét, amelyet 1710. évben Nyitra vármegye közgyűlésében kihirdettek. A család cimere: kék színű pajzs alján arany korona ezen két pár aranyból és ezüsből font koszoru (timbrea), a fölött piros ujjú hajlitott kar markában fekete gém kócsagot tart; nyílt sisak feletti koronán szintén nyugvó kar, mint a pajzsalak. Takarók: mindkét oldalon piros-kék. II. 370. és IV. 35. Nemes levél hiteles másolata II. 48. alatt.

(Folyt. köv.)

Komárom vármegye levéltárának rendezési terve.

E lapok utolsó füzetében tettünk említést Komárom vármegye levéltára rendezéséről, most pedig közöljük annak tervezetét, amely az idő szerint a vármegye törvényhatósága előtt fekszik.

Előre kell bocsátanunk azt, hogy a levél-

tárak rendezésénél azok anyaga az egyedül irányadó és mivel minden levéltár a helyi viszonyok szerint más és más képet nyújt, a levéltári okirat gyűjtés és selejtezés törvényhatóságok szerint változott, egységes levéltári rendszer eleddig ki nem alakulhatott. Egy-

séges rendszerre a jövőben sem fognak áttérni a levéltárak, mert a kezelés egyöntetűsége egyúttal nem jelenti az egységes anyagon felépülő rendszert. A kezelés terén is vannak olyan viszásságok, eltérések és kinövések, amelyek szabályozásra szorulnak. Ezek közül csak egyet említünk fel: a sok vármegyében honos közös levéltár-irattári rendszert. Ennek célszerűsége felett lehetne vitatkozni, de mi egyszerűen utalhatunk a Vármegyei Ügyviteli Szabályzat rendelkezéseire, amely külön levéltárat és külön irattárat különböztet meg; a főkülömbsséggel, mely e két intézményt elválasztja, a legtöbb közigazgatási tisztviselő tisztában van már t. i. az irattár a folyó, használati, recens ügyiratok gyűjteménye és kezelési helye, a levéltár pedig a történeti becsü okiratok, oklevelek, periratok, jegyzőkönyvek stb., megőrzendő és megőrzésre érdemes egyéb levéltári anyag: térképek, tervek, címerek, kéziratok gyűjteményes elhelyezését és megőrzését szolgálja, amelynek természetes növedéke a VÜSz szerint besorozandó, már selejtezett levéltári anyag. (A VÜSz ezt a rendelkezése legtöbb vármegyében nincs végrehajtva.)

A levéltárak szempontjából mindenesetre a történeti anyag az, amely figyelmünket első sorban leköti; ez a legbecsesebb, mert ebben vannak felgyűjtve a vármegye multjára vonatkozó adalékok. Mivel a vármegyéknek ma vagyonuk már alig van, részint pedig ez a vagyon a felette való rendelkezési jog hatálytalanságával értéket alig képvisel, maradnának egyedüli vagyonául multjának évszázados emlékei és régi dicsőségének hagyományai, melyeket többé kevésbé minden levéltár őriz. Ezekre kellene tehát a vármegyék és városok figyelmének fordulnia, hogy ezeket a kincseket megtartsák és megismertessék.

Ezek a szempontok indítottak arra, hogy levéltárunk rendezésére a törvényhatóság közgyűléséhez előterjesztést tegyek.

A levéltár rendezésének előfeltétele az alkalmas levéltári helyiség. Komáromvármegye levéltára, mely sok hányatáson ment keresztül*)

mai helyén 1885. óta áll. Addig szűk és csekély számú helyiségben szorongott. Ez a mostani épülete is tulajdonképpen szükségglakás. Régebben a lovaspandurok kaszárnyájának épült.

Földszintes épület cseh boltozattal építve kis előtérrel, honnan kényelmi helyiségek nyílnak, azután a hivatali helyiség, melyen kívül egyetlen teremből áll, melynek hossza 23 szélessége 9 magassága 3 m. A mennyezet 8 pilléren nyugszik. Vasajtóval, az ablakok vastáblákkal vannak ellátva, különben a helyiség sötét, alacsony, alapincézve nincsen, tehát nem elég száraz, nem olyan mértékben, mint az a levéltár számára kívánatos.

Ebben a helyiségben van felállítva a levéltár és egyúttal a vármegyei könyvtár, mely 1914. elején költözik ujonnan épült palotájába. A levéltárat tíz fülkére osztják a közepén kettős sorban vonuló pillérek, melyekben az anyag tekintet nélkül összetartozandóságára el van raktározva. Ez alól kivételt csak a gyűlési iratok, az alkotmánytalan időszak és a provizórium iratai képeznek, amelyek természetes kapcsolatuk szerint vannak csoportosítva. Külön helyiségben kezeljük a számadásokat és a pénztári fő- és segédkönyveket, mivel azok a számvéviség rendelkezésére állanak, de ebben a helyiségben lehetetlen is volna elhelyezésük.

Mindinkább aktuálissá lett a levéltár kiépítésének ügye, melyre a vármegye 10000 K hozzájárulást szavazott meg, a kir. adóhivatal tőkésített házbéreit; kilátásba helyezett az állami hozzájárulás is, mely kormányhatósági tárgyalás alatt áll.

A levéltár anyagának szétválasztására más szempont, mint a kronológia, nem lehet mértékadó. Itt meg kell különböztetnünk a történeti anyagot és el kell választanunk a többitől. Ezt határvonalat a rendi vármegye megszűnése alkotja és az 1848. év a választó vonal. Igen természetes, hogy nem minden, ami ezelőtti keletű, egyúttal történeti anyag is. A levéltáros főhivatása abban áll, hogy ezt meg tudja különböztetni és meg tudja érezni. Mindazonáltal ezt a

*) A XVII. sz. végén Zámory György komáromi várkapitány és az alispán a Vág folyó halászatán összekülönböztek, mire a nevezett kapitány fegyvereseivel hatalmasul a vármegye házára tört és azt felgyújtatta, mivel a levéltárnak is helyrehozhatlan károkat okozott. A Rákóczi felkelés idején külön gyűlésezett a kuruc és a labanc vármegye, az 1763

évi komáromi nagy földindulás után, mely sajnos többször ismétlődött meg pár évtized alatt, Tatára vitték a levéltárat. Több ízben selejtezték utoljára 1878—1882. években. Irodalom: Thaly Kálmán jelentése Komáromvármegye levéltáráról (Századok. 1870. 606 l.)

határkövet kell leállítanunk a régi és az újabb kori iratok közé.

A történeti anyagot négy osztályba sorozandónak tartom, úgymint:

I. Közjog. A régi rendi vármegye közgyűlési iratai és jegyzőkönyvei. Statutumok. Kormányshékekkel való levelezés stb. (1619—1848.) Ehhez cédula katalógus készitendő, mely az anyagot tárgy és hely szerint dolgozná fel.

II. Családtörténet. A nemesi vármegye iratai. Eredeti címeres levelek. Nemesség vizsgálatok (Investigatiók.) Nemesség vitató perek. Nemesi összeírások 1847-ig. (A családtörténeti részt ki egészítik a törvénykezési iratok között található magánjogi okiratok u. m. végrendeletek, osztályok, tiltakozások, amelyek onnan szét nem választhatók.) Ehhez a részhez regesták készültek pontos utaló lapokkal, melyek 1600 családról nyújtanak felvilágosítást. A regesták száma 48000. Regesták készültek ezenkívül a vármegyei általános és időközi tisztújításokhoz is 1861-ig bezárólag, úgyszintén a családi címeres pecsétekhez.

III. Törvénykezés. Ebbe a csoportba tartoznak a magánjogi: birtok- és polgári perek, a még található urbéri és uriszéki iratok, a büntető perek, örökösödési ügyek és végrendeletek 1848-ig (ide vannak besorozva a levéltár középkori oklevelei is, amelyek a periratokból a hovatarozandóság gondos megjelölésével kiválasztandók és külön erre a célra készített tűzmentes fülkében helyezendők el külön borítékokban, melyek egyuttal az oklevél regestájául is szolgálnak.) A családtörténeti és a helyszerinti vonatkozásokhoz cédula katalógus lesz készitendő.

IV. Vegyesek. A három első osztályba be nem illeszthető 1848 előtti levéltári anyag gyűjteménye. Ide tartoznak a régi számadások, egyházi és katonai iratok, céhek kiváltságlevelei, a statisztikai adalékok, régi térképek stb.

Az újabb levéltári anyag hat osztályba lenne sorozandó és pedig:

1. *Megyei közigazgatás.* a) 1849—1903. Megyefőnöki iratok (elnöki és közigazgatási) 1850—1861, a provizórium iratai 1861—1867, az alkotmányos kor iratai és pedig a közgyűlési iratok 1867—1878 (ezek 1879-től kezdve az alispáni iratok közt kezeltetnek) az alispáni

iratok 1867—1903, a közigazgatási bizottság iratai 1878—1903. Közgyűlési jegyzőkönyvek 1867—1913. b) Külön osztályt képez a gyámügyi közigazgatás: a gyámbizottmányok, az árvás törvényszék és az árvaszék iratai 1850-1903.

2 *Járásai közigazgatás.* 1849—1872. Cs. kir. szolgabirói (Bezirkerek) iratok. 1850—1861. Az önálló szolgabirák iratai 1872-ig. Az ezen időpontot túl levő anyagot ez idő szerint a járások főszolgabirói hivatalai kezelik, melyek a megejtett selejtezés után szintén a levéltárba lennének utalandók.

3. *Törvénykezés.* A cs. és kir. járásbiróságok iratai. — A megyei törvényszék iratai 1871-ig.

4. *Anyakönyvi másodpéldák.* a) Felekezeti anyakönyvek 1829—1895. Ezek ez idő szerint járások szerint vannak csoportosítva, úgy, hogy minden esztendő négy csomagból áll. Ez a kezelés merőben helytelen és idővel az összehajtogatott anyakönyvek romlására vezet. Ezek községek szerint csoportosítandók és bekötetendők. b) Állami anyakönyvek 1895—1913. Ezek részére külön terem lesz biztosítandó szétszedhető Schlick-féle vagy Márkus rendszerű vas állványokkal.

5. *Számadások.* Főkönyvek, segédkönyvek, a háztartás, az alapok és a gyámpénztár köréből 1867—1913. Számadási naplók és zárószámadások 1913-ig.

6. *Vegyes iratok.* Az előző öt osztályba nem sorozható levéltári anyag: Külön megőrzendő okiratok. (Örökbefogadási szerződések, utak törzskönyvei, hivatalátadások jegyzőkönyvei stb). — A képviselőválasztásokra vonatkozó iratok: választói névjegyzékek 1860—1913. képviselőválasztások jegyzőkönyvei és a királyi összehívó levelek. — A vármegyei szabályrendeletek gyűjteménye. — A községek szabályrendeletei. — A vármegye területén működő egyesületek alapszabályai (községek szerint csoportosítva). — Vizi okirattár és vizikönyvek. — Erdőgazdasági üzemtervek.

Az új levéltár emeleti részén lesznek elhelyezendők az I—IV osztályba tartozó iratok és a 4. osztályból a felekezeti anyakönyvek. A földszinti részt az 1—6 osztály foglalja el.

Dr. Alapi Gyula.

level mellett éltenek nemessy szabadságokkal és eleitül fogva nemes embereknek tartattak.“

A kihallgatott 70—80 éves tanuk — kik közül egyik-másik a Simonoknál volt szolgálásban — mind ugyanezen értelemben vallanak. Ugyanekkor az egyik tanu „aszt bizonyosan tudja, hogy ezen utrumban specificált Simonoknak a Nagy Attyok Néhaj Simon Mihály T. Nemes Thorna vármegyéből jött ide Miskolcz várossában lakni, Armálissokat is látta az Fátens.“

A család leszármazásáról szóló iratok S. Mihálynak két fiát említik, u. m. *Mihályt* és *Lukácsot*, mint akiknek szintén utódaik maradtak. Minthogy az armálisban szereplő Miskolchy *Mihály* és *Lukácsról* s még két testvérükről semmiféle adatot nem lehet találni s minthogy Miskolczy nevű család a későbbi időben is soha nem igazoltatta ezen címerlevél alapján a nemességét: feltehető az a kérdés is, vajon Simon Mihály két ismert fia nem volt-e azonos a két hasonló nevű Miskolchy-testvérrel? (A Lukács név úgysis hagyományos volt a Simonoknál.) Simon Mihály Miskolcra való költözésének időpontja nincs pontosan feljegyezve. Lehet, hogy már az armális szerzésekor itt lakott s innen vitte azt a szülővármegyéjébe kihirdettetni. S mint ahogy a régi vármegyéje Almássy-néven írta őt be a jegyzőkönyvbe, — új otthonában ő az akkori elég gyakori szokás szerint a Miskolczy-nevet kívánta utódaira átörökíteni. Miskolcon ő maga is egyízben „Michael Literatus de Miskolcz“, majd pedig „Michael Miskolczy“ néven is említették.¹⁾ Az 1638-ból fenmaradt borsodmegyei nemesi összeírásban pedig „Mihály Deák“ néven szerepel a miskolci nemesek közt.

Az armálisban ugyan Simon Mihálynak már életben levő és még azután születendő gyermekeiről van szó, ez a sablonos kitétel (jam natis et deinceps nascituris haeredibus) azonban más gyermektelen címerszerzők személyével kapcsolatban is elő szokott fordulni.

A rokoni, apai, gyermeki, testvéri viszony nem mindenik armálisban van feltüntetve (pl. a Nagyfalusi Arany cs.) s arra is van példa, hogy ugyanegy család tagjai ugyanazon címerlevélben különböző néven hivatnak (pl. Uzoni

Márk Mihály és testvére uzoni *Kúthy* Péter 1627. június 7. Gyulafehérvár): a jelen eset azonban bővebb, pozitívabb adatok hiányában továbbra is nyílt kérdés marad²⁾. Simon Mihály utódai, kik közel három évszázad múltán ma is jobbára Miskolcon élnek, az eredeti családnevet tartották meg. A Miskolczi (de Miskolcz) előnév azonban előfordul; inkább az idegenbe szakadt családtagok neve mellett.

I. Ferenc József király 1912. március 26-án Bécsben kelt legfelsőbb elhatározásával a család egyik tagjának — e sorok írójának — kérelmére megengedte a „Miskolczy-Simon“ kettős családnév felvételét, a régi magyar nemesség és a meglevő címer használatához való jog épségben tartása mellett.

*

Miskolcz városa a 17. század közepe táján még a török hódoltság járma alatt nyögött. Az egri végvárban székelő török basa részére a miskolczi polgárság pénzt, takarmányt, ruhaneműeket, ágyutalpakat tartozott szállítani adóba, sőt robotolnia is kellett. 1657-ből fenmaradt egy okirat, mely a Miskolczon lakó Simon Mihálynak — ki valószínűen vagy a nemesség-szerzővel vagy annak hasonló nevű idősebb fiával azonos — az egri török udvarral való összeköttetéséről szól. Simon Mihály 1654-ben valami ügyből kifolyólag adósa volt a török basának,

²⁾ Az 1630. évi armálisban előforduló két családnév kombinációján alapult a családban az a korábbi, téves nézet, hogy Simon Mihály Deák annak a Miskolczy Simon Deáknak fia lett volna, ki a 17. század elején féltestvérének Árky Andrásnak párbajban történt megölése után notáztatott és elbujdosott Miskolcra. Ezen a vélekedésen alapszik nagy regényíróknak, Jókai Mórnak »A Miskolczyak« című történelmi elbeszélése is, melyben Simon Mihály személyével is foglalkozva, azt írja róla Jókai: »Simon Deáknak egyetlen fia Mihály Deák, ki atyja keresztnévét vette fel családi nevéül, II. Ferdinánd király alatt harci vitézsége jutalmául visszanyerte ősei nemesi címerét s az apai Miskolczy-nevet, amit utódai most is dicsőséggel viselnek s ott lakoznak az ősi földön.«

Ez az említett Simon Deák a Miskolcon azon időben élt (és Zemplénmegyében is birtokolt) egyik szereplőbb Miskolczy-családból származott, melynek korábban élt tagjai közül »Ambrosius Tánzos literatus de Myssckowcz« 1554. dec. 4-én (Zemplénmegyei lt. Prot. A. N. 2. pag. 372), János Deák a Balázs fia pedig 1582. ápril 4-én (borsodmegyei lt. II. jkv. 125. l. és jászói lt. L. 158) szerzett armálist. E családnak majd minden tagja viselte a Deák titulust is. Temetkezőhelyük a miskolczi avasi ref. templomban volt. Siremlékük ma is megvan. Miskolcon és környékén több Miskolczy-család is szerepelt, mely eredetileg többnyire szintén másnevű volt.

¹⁾ Jászói lt. Q. jkv. 422. l. és egri kápt. lt. M. jkv. 365. sz.

ki előtt id. Csapó István, Miskolc város főbírája és egy másik miskolci polgár vállaltak érte kezességet, ami akkor a török udvarnál nagyon divatban volt.

Simon Mihály azonban az akkori háborus viszonyok közt több esztendőre eltűnt Miskolc-ról. Ezalatt pedig az egri török basa az ő hátrálékos adósságát könyörtelenül behajtotta a két jótállóján. Erre vall az a Borsodmegye levéltárában¹⁾ fenmaradt, régi magyar nyelven írott folyamodvány, melyet Csapó István²⁾ három év múltán 1657-ben Borsodvármegyéhez intézett s melyben a fenti ok miatt ismételtén executiót kér Simon Mihálynak a felesége kezén levő javaira.

Ifjabb Simon Mihály nevével még többször találkozunk. Állítólag ő volt a történeti anekdotában szereplő Simon nevű miskolci

biró³⁾. 1675-ben Miskolcnak a Csaba-felőli részében, a Mindszenti kapunál levő háza említetik s ő maga mint néhai Bárczay Ferenc abauji alispán s egyúttal miskolcvidéki (csabai) nagybirtokos belső embere szerepel.⁴⁾

Idősebb korában még rá akarták bízni Miskolc városának a főbiróság mellett legnagyobb felelősséggel járó kincstartói állását. Azonban nem vállalta, hanem lefizette a 40 magyar forint és másfél hordó bor váltságdíjat.⁵⁾ Éppen abban az esztendőben (1698.) volt ez, mikor a Tompa Mihály által is megénekelt Kondai Kiss Mihály főbirót lefejeztette a pallossal járó biró, szigorú városi tanács, egy leánnyal való találkája miatt.

Mihálynak István nevű egyik fia már előbb 1686-ban városkapitánnyá választatott.⁶⁾

(Vége következik.)

¹⁾ Acta non protocollata. Sp. XIII. Fasc. I. No. 113.

²⁾ Ezen levélben nevezett Csapó Istvánnak sok ügyes-bajos dolga volt a törökkel. Így az 1664. márc. 27-én kelt miskolci jegyzőkönyv szerint Bekr jancsár-csapatfőt vádolta be leányrablásért Mohammed egri kádi előtt. Ugyanazon évben ismét mint kezes szerepel a török udvarban, Miskolczi Bodnár Mihály füleki pap ügyében.

³⁾ Szirmay Antal: Hungaria in Parabolis. Szerző cikke: Budapesti Hirlap 1912. július 9.

⁴⁾ Liber Annalis Civitatis Miskolcz, I. k. 371. l.

⁵⁾ Ugyanott. 438-439. l.

⁶⁾ Ugyanott 415. l.

Adatok a Losonczy Gyürky család leszármazásához.

Családtörténetíróink a Losonczy Gyürky család származását általában a 17-ik század közepéig viszik fel,¹⁾ midőn István (1637) királyi adományt, György (1652.) pedig címerlevelet nyert.

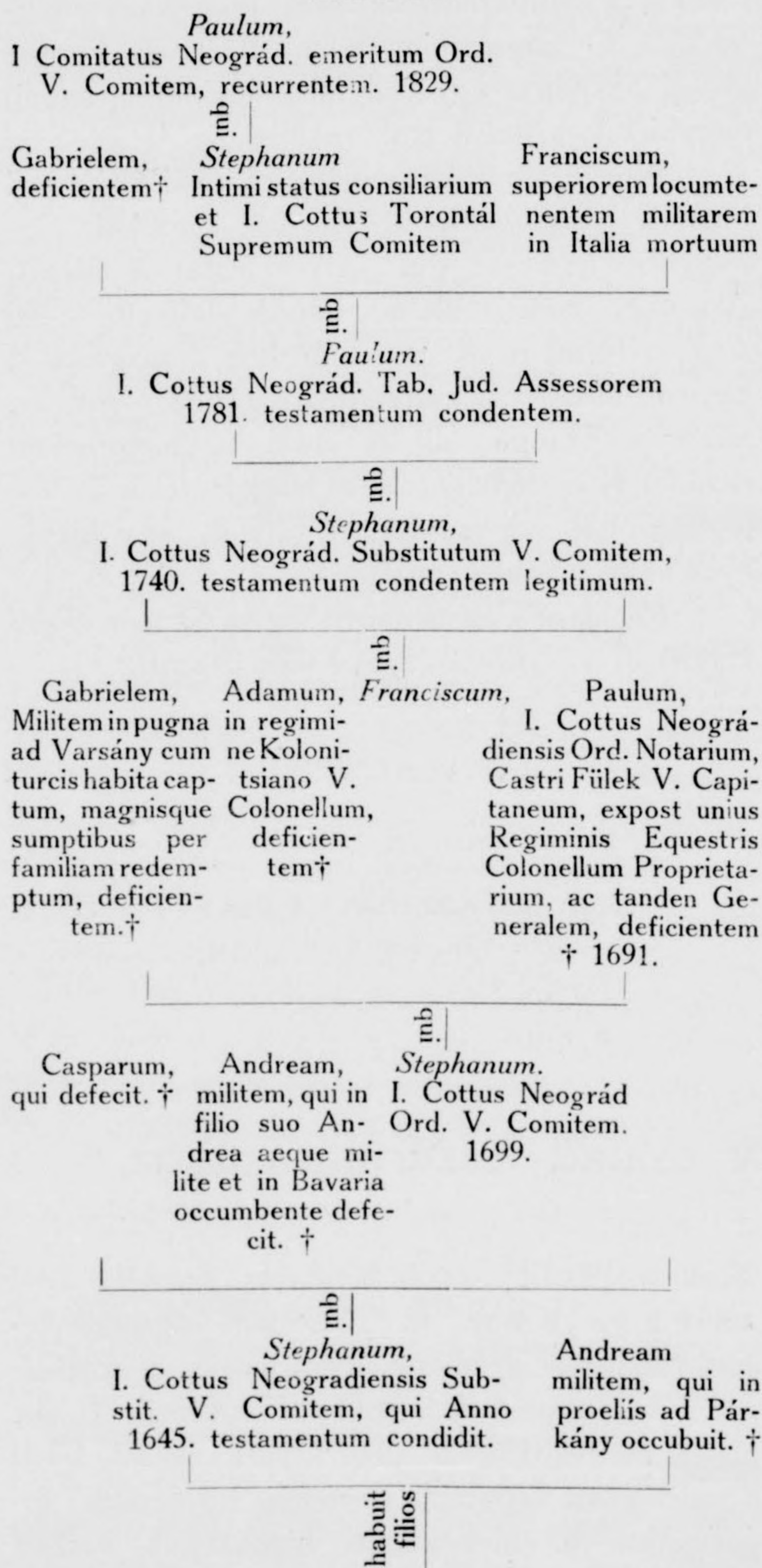
Nógrádmegye levéltárában „Nemesi iratok VII. 62.“ jelzet alatt van egy származási tábla, mely Gyürky Pál kamarásságához készült 1829-ben s mely a családot az 1566-ban elesett Gyürky Lászlóig vezeti fel izenként. A család-

¹⁾ Kivéve Bártfai Szabó Lászlót, aki a Losonczy Gyürkyeket az Árpádkori eredetű Gyürki Gyürky család kiágazásának tartja, ami legalább is nagyon valószínű (Széchényiek tört.)

fához mellékelte s több hivatalos személy által aláírt bizonyítvány az 1629-ben végrendekezett Miklóstól kezdve a leszármazás igazolásánál a bemutatott okiratokra hivatkozik (talán ma is megvannak a gróf Gyürkyeknél), tehát a származást legalább is innen hitelesnek fogadhatjuk el. Mellékelten bemutatjuk a származási táblát teljes szövegében.

A Gyürkyek leszármazása különben az 1732. évi közgyűlési jegyzőkönyv 97. s köv. lapjain található nemesi bizonyítványból is kitűnik.

*Genealogica deductio familiae Gyürky de
Lossoncz.*

Nicolaus Gyürky,

Anno 1621. per I. Comitatum Neográd in Tab.
Jud. Assessorem denominatus,

Anno 1619. testamentum condidit.

Cujus pater Petrus Anno 1591. in conflictu cum
turbis ad Tatam occubuit. Avus vero Ladislaus anno 1566.
qua dux militiae Albaregalensis, per Comitem Franciscum
Nádasdy et Nicolaum Zrini ad expugnandum Strigonium
expeditus, acceptis in conflictibus laethalibus vulneribus
mortuus est.

M. S. J.

Levéltáraink köréből.

Az Országos Levéltár köréből. A
belügyminister dr. *Zákonyi* Mihály országos
levéltári tisztet levéltári segédfogalmazóvá,
Gagyi Jenő m. kir. országos levéltári díjtalan
fog. gyakornokot és dr. *Válya* Gyula kolozsvári
lakost levéltári tisztekké, *László* József gya-
korló tanárjelöltet díjas levéltári gyakornokká,
dr. *Gerő* József ügyvédjelölt, szilágycsehi lakost
levéltári gyakornokká nevezte ki az országos
levéltárba.

**A Múzeumok és Könyvtárak Or-
szágos Szövetsége** ezidén Sopronban okt.
4—5-én tartott közgyűlése *Kugler* Alajost Sop-
ron sz. kir. város- és *Mészáros* Jánost, Sopron
vármegye főlevéltárosát a Szövetség tagjai so-
rába beválasztotta. A gyűlésen résztvettek dr.
Alapi Gyula muzeum és könyvtárigazgató (Ko-
márom) Balogh Károly (Szabadka) és Alexich
Bogolyub (Nagybecskerek) főlevéltárosok is.

**Uj főlevéltáros Selmec- és Béla-
bányán.** Selmec- és Bélabánya sz. kir. város
új főlevéltárosává az elhunyt Richter Ede he-
lyére e város főispánja dr. *Miklós* Zoltán
tanárt nevezte ki. Dr. Miklós Zoltán Lapás-
Gyarmaton (Nyitra várm.) 1883-ban született,
középiskoláit Nyitrán, Érsekújvárott, Székes-
fejérvárott és Budapesten végezte, egyetemi
tanulmányait pedig Budapesten, a hol bölcsészet-
doktori és történet-földrajz tanári oklevelet szer-
zett. Több évi tanárkodás után a katedráról
került a selmeci levéltárhoz.

**Komárom szab. kir. város új levél-
tára.** Komárom szab. kir. város törvényható-
sága levéltárának elhelyezése felől oly üdvös
intézkedést hozott, mely a többi város részére
is követésre méltó példát mutat. A városháza
teljesen szűknek bizonyulván a hivatalok elhe-
lyezésére, mint mindenhol, úgy itt is a levéltár
csinált helyet a hivatalok számára. Évtizedek
óta a városmajor egyik üres raktári helyiségé-
ben vannak a régi számadások, adófökönyvek
és adólajstromok, mint a használatra leginkább
nélkülözhető anyag. Két éve mozgósítani kellett
a levéltár egy másik és pedig becses részét
köztük a régi tanácsi ügyiratokat és jegyző-
könyveket, melyek számára a városháza köze-

leben egy bolthelyiséget bérelt a város. Most az ujonnan épült kulturpalotával kapcsolatban fényes megoldást nyert a levéltár kérdése is. A város közönsége azzal a feltétellel adott telket az épülő kulturpalota számára, hogy ott kapjon otthont a város levéltára is. Így tehát a tavasz folyamán a levéltár átköltözik a kulturpalotába, melynek egy földszinti nagy terme van erre a célra biztosítva. Ebbe a levéltár értékesebb régi anyaga kitünő elhelyezést talál, míg újabbkori iratai az irattárral kapcsolatban állíttatnak fel.

Somogyvármegye új levéltárosa.

Somogyvármegye főispánja a Baranyai Béla lemondásával megüresedett főlevéltárosi állásra dr. *Molnár István* középiskolai tanárt nevezte ki. Dr. *Molnár István* gimnáziumi tanulmányait 1902-ben végezte be Kalocsán, utána a budapesti kir. tudományegyetem bölcsészeti karán folytatta tanulmányait és a latin-történelem szakra nyert tanári képesítést. 1907-ben bölcsészettudományi szigorlatot tett a magyar művelődéstörténelem, diplomatika, heraldika és egyetemes történelemből. Levéltárosi képesítést ez év június havában szerzett és augusztus 7-én Somogyvármegye főlevéltárosává nevezte ki e vármegye főispánja. Ez állása előtt a Magyar Nemzeti Múzeum levéltárában volt gyakornok.

Képesítési pótlék és a városok.

Az 1912. LVII. t. c. a vármegyei levéltárosok részére képesítési pótlékot biztosít, ha azok főiskolai képesítésüket a levéltári szolgálat megkezdése előtt nyerték meg. A törvénynek így visszaható ereje lévén sokan elestek a képesítési pótléktól. Városi kartársainkat azonban a törvény még ettől a csekély kedvezménytől is megfosztja, levéltárosoknak a képesítési pótlékot a város közönsége saját bevételi terhére állapíthatja csak meg. (Erre van precedens. Szerk.) Így a törvény mostoha elbánása kirívóan látszik dr. *Miklós Zoltán* selmecbányai főlevéltáros esetében, aki okleveles középiskolai tanár, bölcsészeti doktor és ezen kettős akadémiai képesítése ellenére képesítési pótlékot nem kap; az ugyanilyen képesítéssel kinevezett somogyvármegyei kartársunk dr. *Molnár István* természetesen a képesítési pótlékban is részesül.

A Törvényhatósági Levéltárosok Országos Egyesülete rendkívüli közgyűlést tart, melyre a következő meghívót küldte szét: A Törvényhatósági Levéltárosok Országos Egyesülete 1913. évi október 14-én, kedden d. e. 11 órakor Pestvármegye levéltári helyiségében rendkívüli közgyűlést tart a következő napirenddel: 1. Elnöki jelentés. 2. Szerkesztői bizottság jelentése. 3. *Molnár Mihály* vál. tag indítványa a közigazgatás folyamatban levő államosítása folytán helyzetünk javítása érdekében haladéktalanul teendő akcióról. 4. Tiszteleti tag választás. 5. Indítványok (az alapszabályok 14. §. alapján a gyűlést megelőzőleg 48 órával nyújtandók be). Tekintve a levéltárosi kar helyzetének javítását célzó törekvésünket, kérjük a tagtársaknak a közgyűlésen minél számosabban való megjelenését. Zombor, 1913. évi október hó 1-én. *Popovits Sebő* sk. Bács-Bodrogvármegye főlevéltárosa, elnök. Dr. *Alapi Gyula* sk. Komáromvármegye főlevéltárosa, jegyző.

Magántanári képesítés. Dr. *Gárdonyi Albert* székesfővárosi levéltárost a budapesti tudományegyetem bölcsészeti kara az oklevéltanból egyetemi magántanárrá képesítette. Az új egyetemi magántanár október 7-én tartotta próbaelőadását, amelynek tárgyát a paleografia történetéből vette és *Scipione Maffei* olasz paleografusnak munkásságát és hatását ismertette.

A nógrádmegyei levéltár helyiségeinek bővülése. Nógrádvármegye levéltára, mely régenten a megyei székhely gyakori változása szerint Losoncon, a füleki várban (hol 1683-ban *Thököly* harcosai nagyobb részben elégették), a Balassák és *Forgáchok* kékkői, illetve gácsi várában, utóbb Szügyben volt elhelyezve, mintegy száz év óta a megye mai székhelyén Balassagyarmaton őriztetik a hatalmas vármegyeháza földszintjének öt tágas szobájában. A mai helyiség már évek óta szűknek bizonyult a nagyanyagú s évenként természetesen mindig bővülő levéltár számára. Most, hogy a f. évben a vármegyeház egyik szárnyából a kir. törvényszék kiköltözött saját új épületébe, több helyiség felszabadult a megyeház épületében. A vármegyei közgyűlés kimondotta a levéltár szomszédságában levő

tisztügyészi négy szobának a levéltárhoz leendő csatolását. Így a megfelelő építkezési munkálatok után lehetővé válik a levéltár anyagának kényelmesebb elhelyezése és rendezése.

Temesvár szab. kir. város levéltárának selejtezése. E város törvényhatósági bizottsági közgyűlése a tanács előterjesztésére elhatározta régi levéltári anyagának selejtezését. A levéltári helyiség szűk volta miatt a régi levéltári anyag idők folyamán más és más helyiségekben őriztetett, míg évek előtt a belvárosi iskola épületébe került, ahonnan most a volt katonai élelmezési épület földszintjén erre a célra célszerűen átalakított és berendezett helyiségbe fog átszállíttatni. Ebből az alkalomból a selejtezési eljárás megindítása előtt az összes anyag leltároztatni is fog.

A Temesvárott 164 évig tartott török világnak 1716-ban megszűnése előtti időből való irat a levéltárban nincsen. A legrégebbi irás 1718-ból való. Az 1718-tól 1800-ig terjedő idő anyaga az 1858. évben már selejteztetett; a — mi kevés irat ebből az időből megmaradt, az értékénél, történeti becsénél fogva mind meg fog őriztetni, úgy, hogy ezuttal csupán az 1801—1900. évek anyaga lesz selejtezendő.

A selejtező bizottságba a közgyűlés elnöknek Bellai József városi közmívelődésügyi tanácsnokot, tagoknak pedig a városi tiszti főügyészt és főlevéltárnokot, valamint Ferch Mátyás és Markesz Sebestyén törvényhatósági bizottsági tagokat küldte ki. E bizottság első feladata a selejtezési terv és utasítás készítése. A selejtezéssel felmerülő költségek fedezésére a közgyűlés az 1914. évi, házipénztári költség-előirányzatba négyezer koronát rendelt beállítani.

Levéltárnoki eskü a XVII. században. Marosvásárhely sz. kir. város levéltárában egy érdekes latin nyelvű statutum van, amely a következő címet viseli: *Leges seu decreta oppidi Szekel Vasarhelii.* — Dd. Anno Domini 1604. Ehhez a latin nyelvű okmányhoz újabbkori feljegyzések vannak fűzve, amelyek egyike az az eskümintát tartalmazza, amit a városi levéltárosoknak le kellett tenniök. A levéltárnok eskümintája így hangzik:

Én esküszöm az egy Élő Istenre,

ki Atya Fiu sz. lélek tellyes sz. háromság egy bizony örök Isten, ki engemet úgy segéllyen az én Hittemben, úgy adja a lelkem idevességét s minden dolgaimban úgy boldogitson, hogy én az Tekintetes Magistratus és Quinquaginta Viralis Communitas választásából Archivariusi Hivatalra előállítván mostani esküvésem mellett ígérem magamat arra, hogy magamra vállalt Hivatalomban serényen, hiven és igazán eljárók, a Magistratuális gyűléseken ad latus Magistratus jelen kelletvén lennem, onnét semminemű discursust, votisatit és conclusumot ante pronunciationem ki nem viszek. Az Archivumba lévő levelekre jó gondot viselek, azokat tisztán tartom, a Tekintetes Nemes Magistratus hire nélkül és akarattya ellen a Archivumból legkisebb levelet is ki nem adok, hogyha ex determinatione Magistratus valakinek ki kelletik adni, azt bizonyos Consignatio mellett penes recepisse ki-adván, kötelességem szerint visszakérni és maga helyére visszatenni, el nem mulasztom. Collega társammal, kivel is minden jóra célzó dolgokban egyet értek, és edgyességben élni kívánok, edgyütt minden nével nevezendő Literáléknak az előmbe adandó Norma szerint Regestrumot conficiálván. Hónaponként véghez vijendő munkámról Tekintetes Biró Uramnak és az Amplissimus Magistratusnak demonstrálok; egyszóval: az Archivumba lévő minden levelekre és egyéb otan lévő akármi nével nevezendő portékákra olly szorgalmatos gon-(d)-ot viselek, hogy miattam azokban legkisebb kár és fogyatkozás ne következék; mellyre az Isten engemet úgy segéljen!

Ehhez a főeskühöz még a következő pót-
eskü járult:

Megvalván egyszersmind azt is, hogy valamint most sem a császári és királyi birodalomban, sem a külső országi titkos társaságokban elegendve nem vagyok, úgy ennek utána is magamat semmi aféle titkos társaságokban nem elegyitem.

Igen érdekes ez a póteskü, amelylyel a levéltáros, akár csak a császári és királyi kamarás, fogadalmat tett, hogy sem hazai, sem külföldi titkos társaságnak nem tagja és nem is lesz tagja.

Irodalom.

A szombathelyi mészárosok multja.

Irta *Palatinus József*, Szombathely, 1913, Lintner és Számedly könyvnyomda 8° 92 l. Ebben a kis monografiában a szombathelyi mészárosok céhének története van megírva. Szerző neve eddig genealogiai munkássága révén került forgalomba, ez a könyve hazai művelődéstörténetünkhöz szolgáltat adalékokat. Palatinus lelkiismeretesen dolgozta fel a rendelkezésre álló adatok alapján a szombathelyi mészárosok céhének multját, melynek 1614. évtől vannak okleveles nyomai. Mindenesetre elismerésre méltó e munka, mely egyik forrásául Szádeczky ismeretes munkáját nevezi meg. Jó lett volna talán a szomszédos városok hasonló céheinek statutumaival összevetni a szombathelyit, amelyeket a levéltárakban, vagy muzeumokban fel lehet találni s így a közös vonásokat megállapítva bizonyos mértékben kritikai feldolgozást is nyújthatott volna a szerző. Az ügyesen megírt monografiát mint művelődéstörténeti olvasmányt is érdemes kezébe venni az ezzel foglalkozóknak.

Új folyóirat. A komáromi „Jókai Köz-művelődési és Múzeum Egyesület“, mely 1912-ben *Beöthy Zsolt* elnöklete alatt alakult meg, *Komárom* címen évnegyedes folyóirat kiadását határozta el. Az új folyóirat szerkesztésével dr. *Alapi Gyula* főlevéltáros-egyesületi főtitkárt, a komáromi múzeum és könyvtár igazgatóját bízta meg az egyesület igazgató tanácsa. A *Komárom* a helyi irodalom-, művelődés-, család- és politikai történet köréből meríti közleményeinek tárgyait, de tért szentel az etnologia, folklóre és archeológiának is. Egyesületi közleményeken kívül repertóriumot közöl komáromi írók munkáiról és komáromi tárgyú munkákról. Az új folyóiratot, melynek első számában *Beöthy Zsolt*, *Konkoly Thege Miklós*, *Pauler Ákos*, a M. Tud. Akadémia tagjai, tollából is olvasunk közleményeket, a kritika előnyösen fogadta.

Folyóiratok szemléje.

A **Turul** f. é. 2. füzetében *Kis Bálint*: A *Fricsi Feketék-ről* ír családtörténeti tanulmányt és kiadja a család nemzedékrendét. *Wertner Mór* *Családtörténeti kalászat* címen érdekes ada-

tokat közöl több ismert magyar családról, *Karl Lajos*: *Egy metzi család története* címen a Magyarországról szakadt *Le Hongre* család történetét írja meg (leszármazási táblával). *Gárdonyi Albert* *Budapest címeréről* értekezik, *Balogh Gyula*, *Vasvármegye főlevéltárosa* *A Mecséryek leszármazása* címen *Rexa Dezső* közlését igazítja helyre a *Mecséryek címeréről*. — A szakirodalom rovatban *Szerémi—Ernyei*: *A Majthényiak és a Felvidék- és Sándor*: *A kolozsvári Farkas-utcai régi ref. templom sírkövei c. műveit* ismerteti.

A Századok f. é. 6. füzetében *Takáts Sándor* fejezi be *A kalauzok és kémek a török világban* című kitűnő dolgozatát; *Müller Frigyes* *A nagyobb Gellért legenda forrásai és keletkezése* című tanulmányát végezi. A *Történeti irodalom-ban* dr. *Závodszy Levente Szerémi* (*Odescalchi Artúr herceg*) és *Erny József*: *A Majthényiak és a Felvidék* című munkáját, dr. *Döry Ferenc*: *Egyháztörténelmi emlékek a magyarországi hitújítás korából* III—IV. kötete, *Marczali Henrik*: *Kont I. Bibliographie française de la Hongrie*, *Vértesy Jenő*: *Wallentény Dezső Ferenczy István levelei c. könyveiről* ír ismertetést és bírálatot. *A Tárcában* *Angyal Dávid*: *Adalék Széchenyi István magyar történetphilosophiájához* címen a *Széchenyi irodalomhoz* figyelemreméltó adalékot szolgáltat, dr. *Erdélyi László*: *Az első adó elméletéhez* címen polemikus választ ír *Hómann Bálint* nyilatkozatára, a szerkesztő pedig *Ludányi Bay Ilonát*, a tudományos irodalom ez ismert jóltevőjét búcsúztatja el. Kisebbség rovataiban új könyveket ismertet és folyóirat szemlét ad a füzet.

A szeptemberi 7-ik füzetet *Áldásy Antal* *Zsigmond király római császári koronázása* (I.) című nagyobb történeti értekezése nyitja meg. Dr. *Madzsar Imre* *Szent Gellért nagyobb legendájáról* címen *Müller Frigyes* hasonló című értekezésével foglalkozik. *Relkovic Nédá*: *A felső magyarországi hét alsó bányaváros legrégebbi közgyűlési jegyzőkönyvei* (I.) közleményét kezdi meg. A *Történeti irodalomban* dr. *Lukinich Imre* ismerteti *Gergely Sámuel*: *Teleki Mihály levelezése* című oklevéltár VI. kötetét, *Hómann Bálint* *Szekfü Gyula* jeles munkáját: *Serviensek és familiarisok-at bírálja*, *Pokoly József* *Zoványi Jenőnek*: *Puritánus mozgalmak a ma-*

gyar református egyházban c. egyháztörténeti munkáját. Bírálatot közöl: Aradvár és Arad város ostroma 1848—49-ben. (Galsai Kovács Ernő naplója) c. műről. Új könyvek ismertetése és folyóiratszemle után id. Szinnyi Józsefet parentálja el meleg sorokban a Történelmi Társulat nevében.

Adalékok Zemplénvármegye történetéhez f. é. 3. száma *Dongó Gyárfás Géza* kartársunk szerkesztésében a megszokott gazdag tartalommal jelent meg. A szerkesztő tollából Pazdics és Szuha helységeknek tatárjáró levele 1437-ből, Tokaj városnak régi szabadalma, Zemplén a Sztáray Kódexben (XVI), Zemplén az egri „Memoria Dignitatum“ lapjain, Olasz-Liszka ispotályának csereszerződése 1647-ből, Sárospatak város régi szabadalomlevelei (XI), Adatok Zemplénvármegye topológiájához (VI) című értékes dolgozatokat olvassuk. Thuránszky László: Adatok az Uporyaknak XV. századbeli birtoktörténetéhez címen kezdi középkori családtörténeti tanulmányát és *A német hadak beszállásolása Zemplénbe 1622-ben* című hadtörténeti dolgozatát folytatja. Dr. Visegrádi János: *A sátoraljaujhelyi őslakótelep* című archeologiai tanulmányát folytatja, dr. Goldberger Izidor: *A homonnai kerület zsidósága 1818-ban*, Unghváry Ede: *Sztropkó és várának története* című nagyobb monografiáját fejezi be. — A kisebb közlések sorában ismét a szerkesztő vezet és közli: *A törökök rablásai Szerencs tartományában* (V), *Magyar rabok és rabnők török-tatár fogságban* (XXIII—XXIV), *Zemplén vármegye nemesinek mutatókönyvéből* (XII), *Kazinczy Ferenc jegyzetei Zemplén levéltárában, Zemplénmegye árszabása a XVII. században, Sátoraljaujhely város törvényei a XVII. évszázadban* című becses adalékait; Kula Pál; *Közlemények Tállya város levéltárából* (XVI) c. regestáit folytatja, Spisovszky Imre: *Alkalmi feliratok Zemplén vármegye jegyzőkönyveiben* (XI) címen az újabbkori történethez közöl forrásokat. — A család-történet rovatot ismét *Dongó Gyárfás Géza* tölti be: *Balassa Imre gróf temetése Tállyán 1675 táján, Gróf Rákóczy Juliána címzése, Lakodalomra meghívó levél 1733-ból, Adatok Matolaj Pál élettörténetéhez 1736-ból, Özv. Szirmay Andrásnénak temetésre hívó levele*

1733-ból című érdekes közléseivel. — A tárcában: *Balassa Pál levele édes anyjához 1718-ból* címen *Ganzaugh Miklós* ad ki egy művelődéstörténeti vonatkozásokkal átszőtt missilist. A csarnokban Magyarországnak siralmas vádja és keserves panasza 1764-ből c. a XVIII. sz. epikáját jellemző költemény folytatását olvassuk. Az 1913. évi zempléni árvizek pusztításainak színes leírása zárja be a tartalmas és vonzó füzetet.

A **Komárom** 1—2 füzete *Beöthy Zsolt* Bevezetőjével indul útjára. Az irodalomtörténet részben dr. *Pauler Ákos* emlékbeszédét olvassuk, melyet 1913 jun. 15-én tartott Ekelben tudós *Hetényi János*nak a M. Tud. Akadémia által állított emlék obeliszkjénél. Politikai történet rovatában dr. *Alapi Gyula* szerkesztő *Vérdíj a Rákócziak fejére* címen Komáromvármegye szerepével foglalkozik a Rákóczi felkelés kitörésekor és annak végén. A művelődéstörténeti részben dr. *Konkoly Thege Miklós* a M. Tud. Akadémia tiszt. tagja az ógyallai *Konkoly alapítványú csillagvizsgáló* alapítását írja le; dr. *Alapi Gyula* megkezdi *Bübájosok és boszorkányok Komáromvármegyében a XVIII. században* címen a vármegye boszorkányperei feldolgozását. Az archeologiai részben újabb római feliratos kövek ismertetését olvassuk *A. Gy.-tól*, etnologiai cikket dr. *Baranyay József* írt: *Komárommegye etnológiájához*. — Az adattárban dr. *Edelényi Szabó Dénes* közli *Pázmándi Gergelyné menyasszonyi kelengyéje (1681) leltárát*. Az irodalom rovatban a *Hetényi emlékünnepről*, dr. *Baranyay József*: *Fejedelmjárás Komárommegyében* és dr. *Dornyay Béla*: *Tatatóváros irodalomtörténetéhez* c. művekről olvasunk bírálatokat: *A komáromi Jókai Egyesület ügyeivel* foglalkozik a füzet többi része és komáromi írók műveinek repertóriumát közli.

Szakkérdések és körözüvények.

Ez a rovat kartársainknak, kik egyesületünk tagjai, továbbá a *Levéltárosok Lapja* előfizetői részére díjtalanul áll rendelkezésre szakkérdések megvitatására.

A körözüvények közzétételéért öt sorig minimális díj, 2 K küldendő be a szerkesztőséghez.

A *Kreybig* család nemességéről, — mely valószínűleg Bajorországból költözött be. — kerestetnek anyakönyvi esetleg levéltári adatok. Bővebb felvilágosítást ad szivességből a szerk.